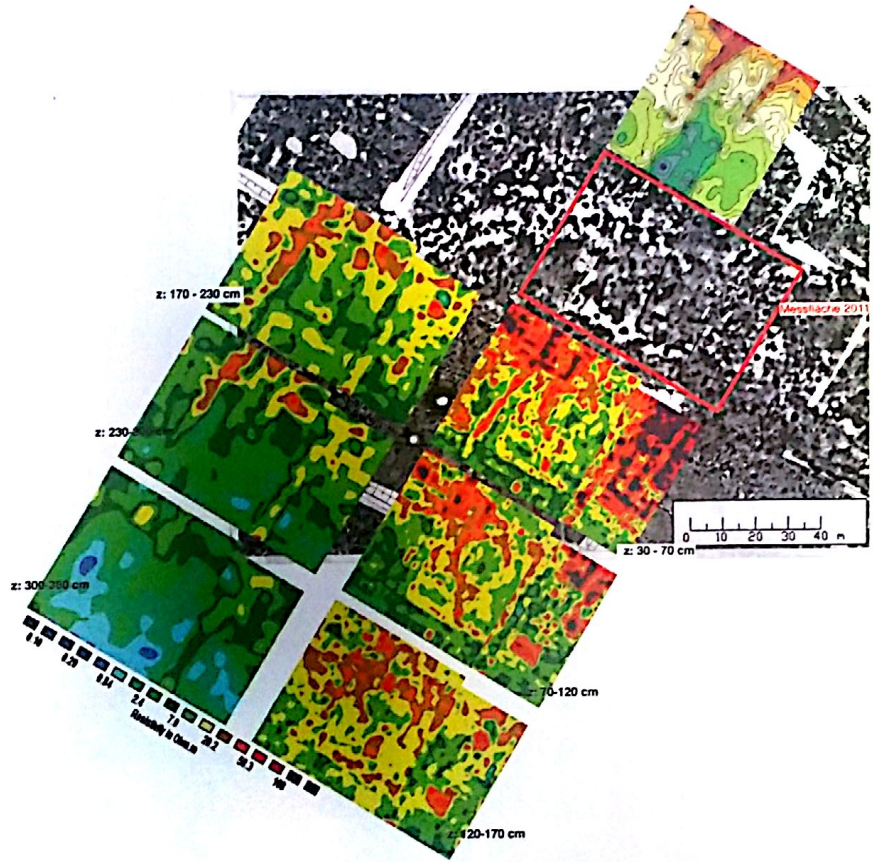

30

ARAŞTIRMA SONUÇLARI TOPLANTISI

1. CİLT

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

30.
ARAŞTIRMA SONUÇLARI
TOPLANTISI
1.CİLT

28 MAYIS -1 HAZİRAN
2012 / ÇORUM

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No:157-1

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr. Adil ZME

28.05.2012 - 01.06.2012 tarihlerinde gerçekleştirilen 34. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu, Hitit niversitesi ile orum Valiliđi'nin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Sempozyum bildiri kitapları ise Hitit niversitesi'nin katkılarıyla basılmıştır.

ISSN:1017-7663

Kapak Fotođrafı: Felix PIRSON
"Pergamon – 2011 Yılında Kent evresinde Gerçekleştirilen Yüzey Araştırmaları"

Not: Yayınlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

Pegasus Grsel İletişim Hizmetleri
ÇORUM-2013

İÇİNDEKİLER

Rüstem ASLAN, Fecri POLAT

2011 Yılı Bozköy-Hanaytepe ve Çevresi Prehistorik Dönem Yüzey Araştırması 5

Derya YALÇIKLI

Çanakkale İli, Yenice İlçesi ve Balıkesir İli, Gönen İlçesi Yüzey Araştırması (2011) 19

Ali Osman UYSAL

Çanakkale İli, Lapseki, Biga, Çan, Bayramiç, Ayvacık ve Ezine İlçeleri Türk Dönemi 2011 Yılı Yüzey Araştırması 31

Engin BEKSAÇ

Kuzeybatı Anadolu ve Trakya'da Erken Kültistik Kaya (Kaya Oyma Ve Megalit) Anıtları ve Kült Alanları Projesi Edirne Kırklareli Yüzey Araştırması 2011 43

Zeynep KOÇEL ERDEM

Tekirdağ Ganos Dağı Arkeolojik Yüzey Araştırması 2011 Yılı Çalışmaları 51

Mustafa H. SAYAR

Güneydoğu Trakya Yüzey Araştırmaları 2011 69

Mithat ATABAY

Anzak (Arıburnu) Savaş Alanları Üzerine Türkiye, Avustralya ve Yeni Zelanda'nın Ortak Tarihsel ve Arkeolojik Araştırması (2010-2011 Çalışmaları) 73

Hüseyin Sami ÖZTÜRK, Filiz DÖNMEZ-ÖZTÜRK, Bülent ÖZTÜRK, Ceren PİLEVNELİ, Selen KILIÇ-ARSLAN

Nikaia Egemenlik Alanı (Bithynia) 2010-11 Yılı Epigrafik-Tarihi Coğrafi Yüzey Araştırmasına İlişkin Genel Sonuçlar 83

Asnu-Bilban YALÇIN

Boğaziçi Topografyası: 2011 Araştırmaları 89

Mustafa ŞAHİN

Bursa İli Yüzey Araştırması – 2011 Mudanya – Harmancık 101

Meral ORTAÇ

Bolu İli Yüzey Araştırması 2011 Yılı Merkez, Dörtdivan ve Yeniçağa İlçeleri ile Köyleri 115

Felix PIRSON

Pergamon – 2011 Yılında Kent Çevresinde Gerçekleştirilen Yüzey Araştırmaları 131

Nurettin ÖZTÜRK

Myrina-Gryneion 2011 Yüzey Araştırması 151

Nazlı ÇINARDALI-KARAASLAN, Neyir KOLANKAYA-BOSTANCI,

Yiğit H. ERBİL, Ayşegül AYKURT

İzmir İli, Menemen İlçesi Prehistorik ve Protohistorik Dönem 2011 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması 161

Yaşar ERSOY- Elif KOPARAL

İzmir İli, Urla ve Seferihisar İlçeleri, Arkeolojik Yüzey Araştırması 175

Christine ÖZGAN, Murat ÖZGEN, Kenan EREN, Ayça POLAT, Bünyat Burak AYKANAT Kolophon Antik Kenti 2011 Yılı Yüzey Araştırmaları	195
Richard POSAMENTIR Herakleia am Latmos und seine Umgebung 2011	207
Fulya DEDEOĞLU Yukarı Menderes Havzası Dağlık Bölge Yüzey Araştırması 2011 Yılı Çalışmaları	215
Peter RUGGENDORFER Alinda 2011 Şehir Planlaması Gelişim Araştırmasının Sonuçları	227
Christopher ROOSEVELT, Cristina LUKE The Central Lydia Archaeological Survey: 2011 Work at Kaymakçı and in the Marmara Lake Basin	237
Adnan DİLER, Şahin GÜMÜŞ, N. Seda ERYILMAZ Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri, Adalar, Aspat (Strobilos), Kissebükü (Anastasioupolis), Damlıboğaz (Hydai), Sedir Adası (Kedreai) Yüzey Araştırmaları 2011	255
Winfried HELD 2011 Yılı Bybassos Araştırması	271
Abdulkadir BARAN 2011 yılı Thera Antik Kenti Yüzey Araştırmaları	281
Martin BACHMANN 2011 Yılı Oinoanda Çalışmaları	299
Arzu DEMİREL, Sevinç KAPAN-YEŞİLYURT, Ayhan YİĞİT, Hakan YİĞİTBAŞIOĞLU Burdur İli ve İlçelerinde Neojen ve Pleistosen Dönem Fosil Lokalitelerinin Tespiti Yüzey Araştırması-2011	307
Mehmet ÖZSAİT, Nesrin ÖZSAİT 2011 Yılı Isparta ve Burdur İlleri Yüzey Araştırmaları	317
Bilge HÜR MÜZLÜ, Arzu İNAN, Uygur HECEBİL, Isparta Arkeolojik Surveyi 2011 Yılı Çalışmaları: Konane (Conana) Antik Kenti	333
Marc WAELKENS, E. KAPTIJN, R. VANDAM, K. DIRIX, P. DEGRYSE, Ph. MUCHEZ, J. POBLOME Sagalassos Alanında 2011 Yüzey Araştırmaları	339
Thomas CORSTEN, Oliver HÜLDEN Forschungen in der Kibyrtis im Jahre 2011	353
Elif ÖZER 2011 Yılı Sillyon Antik Kenti ve Çevresi Yüzey Araştırması	361
Günder VARİNLİOĞLU Boğsak Adası Ve Güney İsauria Kıyıları Yüzey Araştırması (2011)	371

2011 YILI SİLLYON ANTİK KENTİ VE ÇEVRESİ YÜZEY ARAŞTIRMASI

Elif ÖZER*

Sillyon'da 2011 yılında yapılan çalışmalarda kent planının çıkartılması, yapıların tespiti hedef alınmıştır. Bu bağlamda kente bulunan tüm yapılar ve mezarlar Total Station, Nivo, GPS, yardımıyla çizilmiştir. Bilindiği üzere Sillyon'da Hellenistik Dönem'den Türk Dönemi'ne kadar mimari kalıntılar mevcuttur. Çalışmalarda dönemsel kronoloji göz önünde bulundurulup en eski tarih veren mimari kalıntıdan günümüze en yakın tarihli kalıntılar sistemli bir şekilde çizilerek kayıt altına alınmıştır¹.

Akropolis Çalışmaları

Çalışmalar Akropolis'te 2010 yılında yarım kalan yerden yani Akropolis'in doğusundan başlatılmış ve total station ile ölçüm çalışmaları akropolis sur duvarları ile Akropolis'teki yapı ve yapı komplekslerinde sürdürülmüştür. Bu alanda bulunan ve mimari özelliklerinden dolayı Roma Dönemi'ne tarihlenmesi gerektiğini düşündüğümüz yapı kompleksinin² çizimleri bitirilmiştir. Yıkılmış olmasından dolayı tam detayları anlaşılamayan yapının sağlam kalan duvarları yerel kesme taştan isodomik duvar örgü tekniğinde yapılmıştır. Yapıya geç dönemde çeşitli eklemeler yapılmıştır. Bu kompleksin hemen güney doğusunda yuvarlak planlı bir kule yapısı çizilmiştir ki sadece temelleri belli olan yapının detayları anlaşılamamıştır. Bu alanda yer alan armudi formda üzeri kapaklı ve derinlikleri 1 ile 2 metre arasında değişen sarnıçlarda çizilerek kayıt altına alınmıştır (Resim: 1-2).

Akropolis güneyinden başlayarak, akropolis'i çevreleyen ve güney batıda biten surların çizimleri bitirilmiştir. Bu sur yapılarının Geç Dönem (Bizans) özellikleri gösterdiği anlaşılmaktadır. Akropolis'in olduğu alan kayalık olup uzaktan bakıldığı zaman bir kaleyi andırmaktadır. Akropolis'in bu özelliğinden yararlanılarak savunulması zor olan noktalar yüksek duvarlarla çevrilmiş takip edilen alanlarda ise kayalık alan oyularak veya düzeltilerek sur oluşturulmuştur. Akropolis'in güneyinde (Resim: 3) araziye uydurulmuş sur üzerinde bir giriş tespit edilmiş ve bu girişten aşağı doğru devam eden merdiven tespit edilmiştir. Merdivenin nereye kadar devam ettiği alanda oluşan heyelandan dolayı anlaşılamamaktadır. Akropolis'in batısındaki surun Roma Dönemi özelliği gösteren bir temel üzerinde yükseltildiği anlaşılmaktadır. Akropolise, kuzeyden girişi sağlayan yolun üzerinde Roma Dönemi'ne ait iki kanadında kule olan, isodomik duvar tekniği ile örülmüş tek girişli bir kapı yer almaktadır (Resim: 4). Buradan da yola çıkarak Roma Dönemi'nde de Akropolis'in

* Doç.Dr. Elif ÖZER, Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Kınıklı Kampüsü, Denizli/TÜRKİYE. email: eoz@pau.edu.tr

¹ 2011 yılı Sillyon Antik Kenti ve Çevresi YüzeY Araştırması Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izni ve Pamukkale Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Biriminin maddi katkılarıyla gerçekleştirilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne, Pamukkale Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Birimine, Serik Kaymakamlığı'na ve özellikle Belek Belediye Başkanı Sayın Yusuf Mecek ile Başkan Yardımcısı sayın Fevzi Yılmaz'a tüm yardım ve desteklerinden ötürü çok teşekkür ederiz. Ayrıca Bakanlık Temsilcimiz Hadiye TÜRKMEN'e, Arş. Gör. Murat TAŞKIRAN'a, Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Bölümü lisans öğrencileri Doğan PEÇEN ve Sedat MORKOÇ'a teşekkür ederiz.

² Sillyon Savunma sistemleri ile ilgili bkz. A. W. McNicoll, *Hellenistic Fortifications From Aegean to Euphrates*, Oxford 1997.

güçlü bir tahkimat sistemine sahip olduğunu söyleyebiliriz. Burada bahsedilen tüm yapılar çizilerek kent haritasına eklenmiştir.

Akropolis'in doğusunda, buradaki sur duvarlarının hemen batısında surdan bağımsız yuvarlak planlı, yerel kesme ve çokgen taşlardan örülmüş kule yapısı yer almaktadır. Yapının duvarları çatı bölümüne kadar sağlam olup savunma amaçla kullanıldığı anlaşılmaktadır. Benzer yapıları Geç Dönemlerde (Bizans) görmekteyiz³. Yapı çizilerek kent planına aktarılmıştır.

Akropolis'in kuzey doğu kandan başlayarak güneybatısına kadar devam eden alanda sivil mimari örnekleri yer almaktadır. Bu mekânların gösterdikleri mimari özelliklerden dolayı konut olarak kullanıldıkları anlaşılmaktadır. Kayalık alanlar oyulup düzleştirilerek mekânlar oluşturmuştur. Mekânlar yan yana dizilmiş ve araziye uydurulmuştur. Birden fazla odalı onutların içinde sarnıçlar yer almaktadır. Mekânların arasında bazı yerlerde 2 metreye kadar genişleyen sokaklar vardır. Bu sokaklar üzerinde de sarnıçlar yer almaktadır. Sarnıçların sokaklar üzerinde olması bu alandaki kentleşme göstergelerinden biri olarak algılanmalıdır (Resim: 5).

Akropolis kuzey ve kuzeybatısındaki sur duvarları, cami ve stoa ile stoa önündeki ana kayadan oyularak işlenmiş stoa ile bağlantılı olması muhtemel mekânlarda ölçüm ve detaylı tanım çalışmaları gerçekleştirildi. Ana-kayadan oyulan ve yan yana dizilmiş mekânların giriş kısımları batı yönünde düzenlenmiştir. Çoğu mekânın giriş kısımları bellidir. Bazılarının arka ve yan duvarlarında hatıl yuvaları işlenmiştir. Bu mekânların bazılarının yan duvarlarına nişler işlenmiştir (Resim: 6).

Akropolis'in merkezi bir noktasında bulunan, Bizans Dönemi'ne ait olduğunu düşündüğümüz Kale şeklinde yapı, bu yapının hemen doğusunda bulunan ve 3 taraflı çatı kısmına kadar sağlam tonozlu yapı ile bu yapının ön kısmında bulunan ve farklı pencere yapısı ile dikkat çeken ama fonksiyonu şimdilik çözülemeyen bu iki yapının güneyinde bulunan Bizans Dönemi Kilise'nin çizimleri yapılarak kent planına aktarılmıştır.

Kale yapısının kuzey, doğu ve güney duvarları sağlam olup çatı seviyesine kadar korunmuştur. Yapının inşasında yerel kesme taşlar kullanılmıştır. Bazı noktalarda devşirme taşlar kullanılıp geri renkli ve kireç katkılı harçla yapı güçlendirilmiştir. Yapının savunma amaçlı inşa edildiği üzerinde kazamatlar ve geçişlerden belli olmaktadır (Resim: 7).

Kale'nin doğusunda yerel kireçtaşı bloklarla yapılmış; doğu, kuzey ve batı duvarları çatı kısmına kadar korunmuş ve tonozlu bir çatı sistemine sahip olduğu anlaşılan bir yapı yer almaktadır. Bu yapıda da üst kısma yakın yerden uzak bir noktada kazamat şekli pencereler yapılmıştır. Bu şekil pencerelerden yola çıkarak bu yapının da savunma amaçlı olduğu anlaşılmaktadır (Resim: 8).

Tonozlu yapının güneyinde sadece bir duvarı sağlam kalabilmiş bir yapı yer almaktadır. Bu duvar üzerinde yer alan kapının lento kısmında İon başlığı şeklinde kapı kulakları söz konusudur⁴. Kapı üst seviyesinde solda iki adet pencere görülmektedir. Yine kapının doğusunda ikinci bir küçük kapı bulunmaktadır. İşlemeli kapının iç kısımlarında yazıt yer almaktadır. Kapı süsü ve duvar örgü şeklinden yola çıkarak yapının Hellenistik Dönemde yapıldığı anlaşılmaktadır (Resim: 9).

³ Bizans Dönemi şehir duvarları için bkz. P. Niewöhner, *Byzantinische Stadtmauern in Anatolien. Vom Statussymbol zum Bollwerk gegen die Araber*, Byzas 10, (2010), 239-260.

⁴ Bkz. B. Varkivanç, *Zum Fensterdessog. Hellenistischen Baues in Sillyon, Adalya X*, (2007), 49-61.

Kentin Batı Yamacında Yapılan Çalışmalar

Akropolis'in batı yamacında ölçüm çalışmaları yapıldı. Kentin batı yamacındaki yapı ve yapı komplekslerinde detaylı tanım çalışmaları sürdürüldü. Bu kısımda yer alan ve Roma Dönemi'ne tarihlenen "1109/33 envanter no lu Hamam yapısında" detaylı çalışmalar yapılmak üzere bitirilip kent planına eklenmiştir (Resim: 10).

Yapı kentin güneybatı yamacında Bastiyon D'nin güneybatısında stadyumun güneybatı tarafında yarım yuvarlak giriş kapısının ise kuzeybatısında yer almaktadır. Kompleks güneybatı güneydoğu yönlü uzanmaktadır. Yapı 5 odalı olup giriş kromi güneydoğu tarafındadır. Ön tarafta, girişte 3 kapı (giriş) yer almaktadır. (Triklyon) ortadaki giriş en geniş olanıdır. Üst kısım olup üst yapısı kemerlidir. Yine yapının güney batı ucunda bir girişi daha vardır. Yapının içinde geç kullanıma yönelik izler vardır. Orta odaların birinde ana duvarlarda geçiş harç izleri ile bu harç üzerine kazılmış haç motifi yer almaktadır.

Kentin batı yamacında, hamam yapısının güney doğusunda kente girişi sağlayan kent kapısı yer almaktadır. Yarım yuvarlak formda olan kapının tek girişi vardır. Kapının iki tarafında kare şeklinde kuleler vardır. Duvarlarında herhangi bir harç izine rastlanılmamıştır. Gösterdiği mimari özelliklerden dolayı Roma Dönemi'ne tarihlenmesi gereken kent kapısının çizimleri bitirilmiş, detaylı tanımları yapılmış ve kent planına eklenmiştir.

Kentin batı yamacında yaptığımız arazi çalışmalarında kentin Hellenistik, Roma ve Bizans Dönemlerinde güçlü bir savunma sistemine sahip olduğu anlaşılmıştır. Bu kısımda yer alan ve Hellenistik Döneme verilen Kule ve kuleye bağlı sur duvarı, Akropolis'in hemen başladığı alanda olan ve Roma Dönemi'ne¹ verilen Bastiyon ve Bastiyona bağlanan kuzeydoğu-güneybatı yönlü sur duvarları ve bastiyonun olduğu alandan başlayarak güneybatıya doğru devam eden ve kentin eteklerini aşarak ovada da izleri görülebilen Bizans Dönemi surları bunun en büyük kanıtıdır (Resim: 11).

Bastiyon ve surlarda destekler (payandalar) kullanılarak sağlamlaştırma yoluna gidilmiştir. Surlar üzerinde kazamatlar görülmektedir. Bizans döneminde yeni surlarında bu alanlarda görülmesine rağmen Roma Dönemi yapılarının onarıldığı ve çeşitli eklemeler yapıldığı anlaşılmaktadır. Özellikle Bastiyon duvarının kuzeybatı duvarı yenilenmiş ve inşaatında farklı duvar tekniği kullanılmıştır. Kentin olduğu kayalık tepenin aşağısındaki ovada görülebilen Bizans Dönemi duvarları da Roma Dönemi duvarları ile benzerdir. Sadece kullanılan malzeme açısından farklılık göstermektedir. Burada yaptığımız bu çalışmalar sırasında kentin tahkimat sisteminin her dönem kuvvetli olduğu ve savunma önem veren bir baki yapıldığı anlaşılmıştır (Resim: 12).

Kentin hemen güneyinde bulunan kuzey güney yerleştirilmiş stadyumda çalışmalara devam edilmiş, detaylı tanımları yapılarak kent planına yerleştirilmiştir. Çalışmalar sonrasında stadyumun tek sfendoneli yapıldığı anlaşılmıştır. Yapının kuzey kanadına sfendonesi yerleştirilmiştir. Yapının doğu kanadında oturma basamakları yamaca oturtulmuşken batıda ise destekli tonozlar kullanılmıştır (Resim: 13).

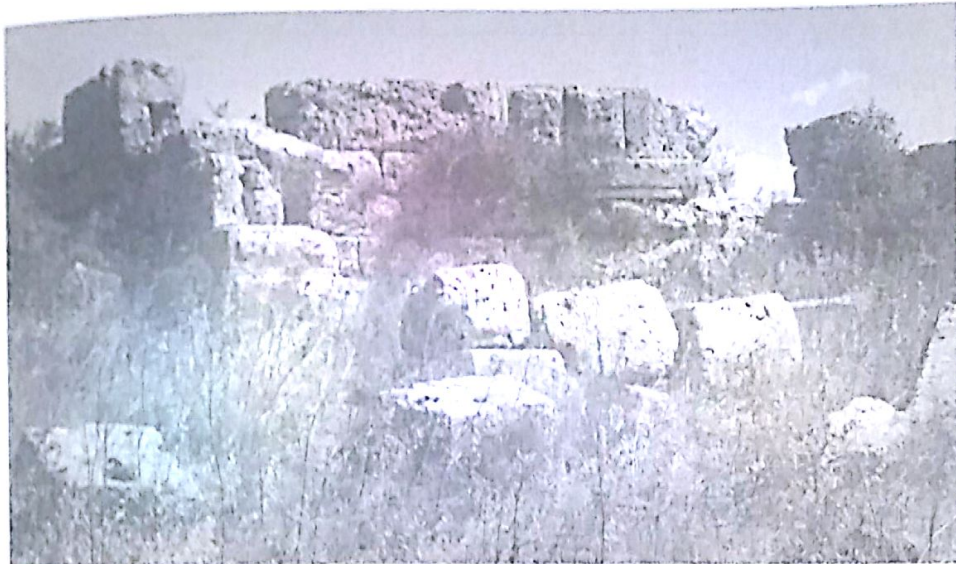
Nekropol Çalışmaları

Bastiyon altında, sur duvarlarında ölçüm çalışmaları sırasında sur duvarlarının doğal kaya ile yapılan savunmalı kısmında, ana kayaya oyulmuş bir mezar tespit edilerek

¹Bkz. H. Akbaşoğlu, "Pamphylia Hamamları", *Anadolulu'da Doğdu, Edebiyat'ın Armağanı*, İstanbul, Ege Yayınları, 2004, 19.

²Bkz. F. Leifer, "Pednelissos, Gillyon, Adada: Römische Stadtmauern und Kilikische Piraten?", *Bizans 10* (2010), 165-173.

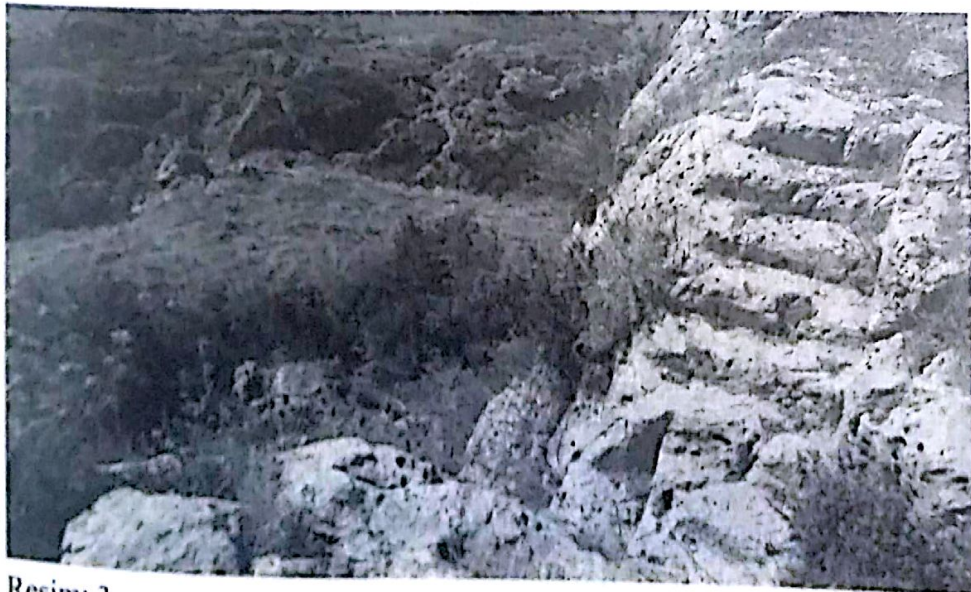
Sil11/07 envanter numarası verildi. Mezara ana kayadan oyulmuş 3 basamaklı bir merdivenle ulaşılıyor. Mezarın giriş kısmı açıktır. Mezar içine yan yana 2 adet tekne işlenmiştir. Kapak barı yoktur. Olasılıkla bir kart kocaya ait olan bu mezar kısmen, 2010 sezonunda tespit edilen ve kentin doğusunda kedi basamağı olarak adlandırılan alanın alt kısmına yapılan mezar ile benzerlik göstermektedir (Resim: 14). Ayrıca daha önceki çalışma dönemlerinde çarşılar ve katalog çalışmalarını bitirdiğimiz nekropsol alanları kent planına eklenmiştir.

Resim: 1

Resim: 2

Resim: 3

Resim: 4

Resim: 5

Resim: 6

Resim: 7

Resim: 8

Resim: 9

Resim:10

Resim: 11

Resim:12

Resim:13

Resim:14